

Totstandkoming en draagvlak

De NVLM is ervan overtuigd dat het Platform Onderwijs2032 en de organisaties die betrokken waren bij de verdiepingsfase hun best hebben gedaan om draagvlak te creëren voor de curriculumherziening. Onze indruk is echter dat de betrokkenheid van de gemiddelde leraar - voor zover die leraar al bestaat - bij de verdiepingsfase niet groot was. Als vakvereniging hebben we in deze fase via het Platform VVVO - vertegenwoordigd in de Onderwijsscoöperatie - laten weten hoe we over het advies van het Platform Onderwijs2032 denken. Wij zijn desondanks van mening dat de betrokkenheid van vakverenigingen in het vervolgvoorstel van de coördinatiegroep onvoldoende gegarandeerd wordt. De vakverenigingen worden weliswaar voorafgaand aan de totstandkoming van de ontwikkelteams geconsulteerd, in de ontwikkelteams zelf hebben zij geen rol. Dit vergroot de kans dat de resultaten van de ontwikkelteams niet kunnen rekenen op draagvlak in het veld. Dit brengt ons tot onze eerste aanbeveling:

Aanbeveling 1

Neem een vertegenwoordiger van de betrokken vakvereniging(en) op in ieder ontwikkelteam. De NVLM wordt graag betrokken bij de ontwikkelteams burgerschap en Mens & Maatschappij.

Actualisatie examenprogramma

Maatschappijkunde op het vmbo is dringend aan een nieuw examenprogramma toe. De NVLM heeft OCW in maart 2015 al verzocht om een vernieuwing en dit verzoek meermalen herhaald. Wij vrezen dat noodzakelijke vakvernieuwingen worden tegengehouden in afwachting van het vervolg op Onderwijs2032. Dit proces zal echter nog jaren duren en hier kunnen vmbo-leerlingen met maatschappijkunde in hun pakket niet op wachten.

Aanbeveling 2

Zorg dat de noodzakelijke actualisatie van examenprogramma's door kan gaan gedurende het vervolg op Onderwijs2032.

Burgerschap is een vak, vakoverstijgend én multidisciplinair

De NVLM is verheugd over de prominente plek van burgerschap in het advies van het Platform. Er is grote behoefte aan een doorlopende leerlijn burgerschap. Op basisscholen, in de onderbouw en bovenbouw van het voortgezet onderwijs en in het mbo worden nu 'losse stukjes' burgerschap aangeboden. Hierdoor slaagt het onderwijs er niet in voort te bouwen op eerder verworven burgerschapskennis en -vaardigheden. Het is belangrijk burgerschapsvorming over alle vakken en door alle leerjaren heen op een structurele en gestructureerde manier vorm te geven. Burgerschap is echter ook een vak dat vraagt om specifieke kwaliteiten van docenten en om een vakspecifieke lerarenopleiding. In de bovenbouw van het Nederlandse voortgezet onderwijs heeft dat vak een naam: maatschappijleer.

Aanbeveling 3

Ontwikkel een doorlopende leerlijn burgerschap en geef het vak maatschappijleer hier een plek in.

De kern van burgerschap is democratie

In het advies van het Platform worden sociale vaardigheden en kennis van de rechtsstaat, democratische waarden en mensenrechten in één adem genoemd. Wij zijn van mening dat burgerschap zo een containerbegrip wordt. De formulering van de Onderwijsraad spreekt ons meer aan: burgerschap is 'leren functioneren in een democratische gemeenschap'. Het aanleren van sociale vaardigheden, zoals de vaardigheid om vriendschappen te sluiten en te behouden, is een essentieel onderdeel van de pedagogische opdracht van een school. Dit soort vaardigheden onderbrengen bij burgerschap leidt echter tot verwatering van het begrip. Bij burgerschap moet het gaan om de houdingen, vaardigheden en kennis die voor het leven in een democratie essentieel zijn. Niet alleen kennis van de rechtsstaat, democratische waarden en mensenrechten, maar ook het vermogen om een eigen visie te ontwikkelen op actuele sociale en politieke ontwikkelingen. Hierbij vinden we het van belang dat leerlingen, in dialoog met medeleerlingen en onder begeleiding van een hiertoe opgeleide docent, waarden ontwikkelen. Dat dit nu op de basisschool

en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs te weinig aandacht krijgt, is een van de belangrijkste oorzaken voor het feit dat Nederland op dit gebied ver achterblijft bij andere West-Europese landen.

Aanbeveling 4

Zorg voor een goede afbakening van het begrip (democratisch) burgerschap *voordat* het ontwikkelteam burgerschap aan de slag gaat.

Maatschappelijke vraagstukken multidisciplinair aanpakken

In het advies van het Platform staat dat leerlingen onderwijs willen dat gaat over actuele vraagstukken. Wij herkennen die behoefte en vinden dat we hierin als docenten maatschappijleer, maatschappijkunde en maatschappijwetenschappen een speciale verantwoordelijkheid hebben. In het vak maatschappijwetenschappen zijn bijvoorbeeld twee domeinen opgenomen waarin aandacht wordt geschonken aan de actualiteit. Het Platform stelt voor dat leerlingen binnen het kennisdomein Mens & Maatschappij interdisciplinair aan actuele maatschappelijke vraagstukken werken. De NVLM is geen voorstander van het opheffen van vakken en het instellen van een verplicht leergebied Mens & Maatschappij. Dit leidt al snel tot een leraar geschiedenis die aardrijkskunde en maatschappijleer er 'een beetje bij doet'. Multidisciplinaire aandacht voor actuele maatschappelijke vraagstukken kan wel worden gestimuleerd. Betrek alle maatschappijvakken actief bij elkaar, bijvoorbeeld door – net als bij maatschappijwetenschappen – een schoolexamendomein te creëren waarin maatschappelijke vraagstukken centraal staan. Zo kunnen alle gammavakken bijdragen aan een multidisciplinaire aanpak van deze vraagstukken.

Aanbeveling 5

Stimuleer gerichte samenwerking tussen vakken en creëer een multidisciplinaire aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Op basis van deze aandachtspunten en aanbevelingen werken wij graag mee aan een bevlogen, gedegen en gedragen toekomstbestendig curriculum.

Hans Teunissen
voorzitter Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer